

מקובנה ועד קאונס

או "Kovno" ברוכים הבאים לעיר קאונס המכונה במסמכים, מפות וטקסטים ישנים כיום קובנה אינה מה שהיא הייתה במאה ה-19 או אפילו בתקופה שבין "Kowno" מלחמות העולם. לפני 80 שנה הייתה זאת בירת ליטא הארעית, עיר צומחת ומתרחבת במהירות, מלאה בשאיפות. אז קמו הבניינים אשר היום מהווים עבורנו מורשת היסטורית ותרבותית מעוררת גאווה. הרחובות והבתים נמלאו אנשים עסוקים, מכוני מטרה. אך זאת הייתה עיר שונה. הנוף, האווירה, המוזיקה, בתי הקפה, התאטראות, העסקים, בתי הספר והאוניברסיטאות – הכל היה שונה

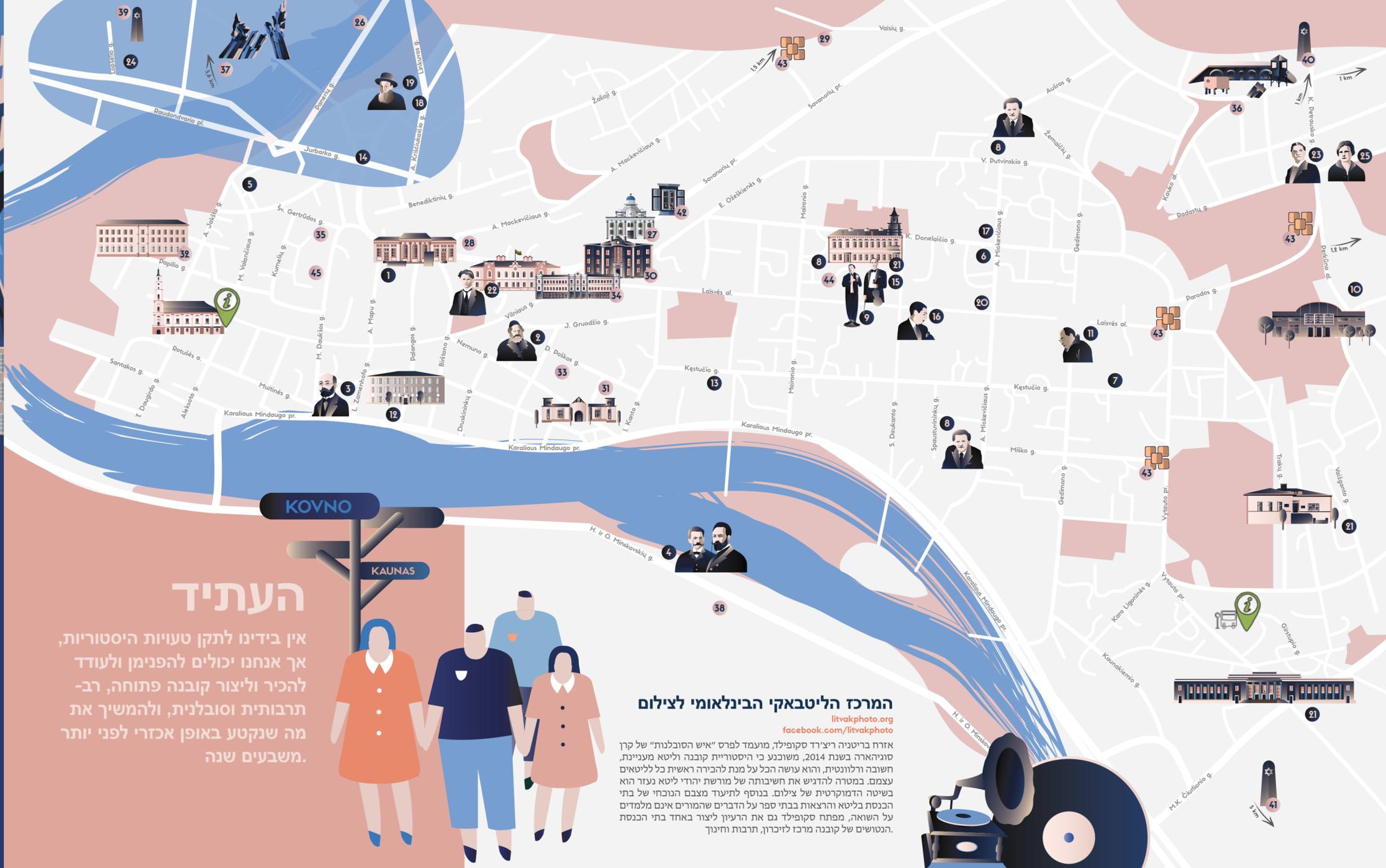
נסיבות רבות הן כאן בליטא, הן ברקע העולמי גרמו לכך שרק היום אנו אורזים אומץ לאסוף ספיספס מהרסיסים ששרדו אחרי מלחמת העולם השנייה והשוואה. כמה עשורים קפאו הרסיסים בקרח הכיבוש הסובייטי, ולאחר חזרת העצמאות עלו שאלות רבות: באיזה אור עלינו לראות את היסטוריית עירנו ויוצרי היסטוריה זאת, וכיצד עלינו להתנהג על מנת ששלבים מסוימים בהיסטוריה לא יחזרו לעולם, ושאחרים יקבלו משמעות הולמת ויהפכו למקורות השראה

לפני השואה

בשנת 1933 התגוררו בקובנה כ-37 אלף יהודים, כלומה כשליש מאנשי העיר. בתקופה שבין המלחמות היו כאן כארבעים בתי כנסת ובתי תפילה אחרים וגם בתי ספר רבים. קהילת יהודי קובנה לקחה חלק פעיל בחייה הפוליטיים, התרבותיים והחברתיים של העיר. היו בקהילה אנשי עסקים, רופאים, אמנים, מפתחי גדלין, מהנדסים, מורים, חייטים ואנשי מקצועות אחרים מרובים רוב הבניינים הנמצאים ביום ברשימת המורשת של קובנה מומנו או תוכננו על ידי בני קובנה ממוצא יהודי. הם גרו באותם בניינים, עבדו וטיפלו בהם. גלריית אמנות הפרטית הראשונה במדינת הבלטיות, הקלטות ראשונות של מוזיקה ליטאית, נציג ליטא הראשון במשחקים האולימפיים, אצטדיון הכדורסל הייעודי הראשון באירופה וחידושים וחיידשים נוספים לא היו קיימים ללא האנשים והנסיבות המוצגים ב"בנין הליטבאקי"

גטו קובנה

כפי שהוכר קודם, לפני מלחמת העולם השנייה חיו בקובנה כ-37 אלף יהודים. רק 3000 שרדו את השואה. מאות שנים יהודים גרו באזור ויליאמפולה או סלובודקה, אשר ביום ה-15 לאוגוסט 1941, כמה חודשים אחרי פוגרום בו נהרגו כמעט 3000 איש, נתחם בגדר תיל והפך לגטו. כעשרת אלפים מאסויי הגטו נהרגו ביום ה-29 לאוקטובר 1941 בפורט התשיעי. בסתיו שנת 1943 גטו קובנה הפך למחנה ריכוז. בימים 27-28 למרץ 1944 התקיים גטו "מבצע הילדים" כאשר נהרגו מעל אלף ילדים ורקנים. חיטול הגטו החל ביולי 1944 – חלק היהודים נלקחו למחנות ריכוז, אחרים נורו לאחר הצתת בתי הגטו. גטו גובנה היה בין ארוכי הקיום באירופה וגם בין הכי המצולמים ומתועדים. לאורך שלוש שנים נמלטו ממנו כחמש מאות אסירים. ארכיון משטרת הגטו שמור כיום בארכיון המרכזי של ליטא

העיתיד

אין בידינו לתקן טעויות היסטוריות, אך אנחנו יכולים להפנימן ולעודד להכיר וליצור קובנה פתוחה, רב-תרבותית וסובלנית, ולהמשיך את מה שנקטע באופן אכזרי לפני יותר משבעים שנה

המרכז הליטבאקי הבינלאומי לצילום

litvakphoto.org
facebook.com/litvakphoto

אזרח בריטניה ריצ'רד סקופילד, מועמד לפרס "איש הסובלנות" של קרן סוגיהארה בשנת 2014, משוכנע כי היסטוריית קובנה וליטא מעניינת, חשובה ורלוונטית, והוא עושה הכל על מנת להבירה ראשית כל לליטאים עצמם. במטרה להגיש את חשיבותה של מורשת יהודי ליטא נעזר הוא בשיטה הדמוקרטית של צילום. בנוסף לתייעוד מצבם הנוכחי של בתי הכנסת בליטא והרצאות בבתי ספר על הדברים שהמורים אינם מלמדים על השואה, מפתח סקופילד גם את הרעיון ליצור באחד בתי הכנסת הנטושים של קובנה מרכז לזיכרון, תרבות וחינוך

קהילת יהודי ליטא

www.izb.lt

תחיייתה של התרבות והקהילה היהודית בליטא קשורה להחזרת העצמאות של המדינה. הקהילה נוסדה רשמית בשנת 1989 עם המשימה לאחד את הליטבאקים המפוזרים בעולם ולקדם את התרבות היהודית

קהילת יהודי קובנה

קהילת יהודי קובנה מטפחת את תרבותה, חוגגת חגים דתיים חשובים, מארגנת ומשתתפת כקבוצה באירועי תרבות ושואפת לתת משמעות להנצחת זכרם של אנשים ואירועים חשובים לקהילה היהודית של ליטא ועל קובנה. מנהל הקהילה גרצס (העריץ) זקס

הקהילה הדתית של יהודי קובנה

www.kaunasjews.lt

הקהילה הדתית של יהודי קובנה, אותה מנהל משה בייקר, משיגה על בית הכנסת הכוראלי של קובנה ועל שאר בנייני בתי תפילה השייכים לה ברחבי העיר, דואגת לטיפוח ופרסום של ההיסטוריה שלה בליטא ובעולם

בית סוגיהארה

www.sugiharahouse.com

המוזיאון הקטן היושב באחת הפינות המקסימות של שכונת ז'ליאקליניס הוא נקודה מרכזית במפה הזאת עבור יוצרי המפה. המוסד שוכן בקונסוליית יפן לשעבר ולא רק מנציח את זכרו של חסידי אומות העולם צ'יאנה סוגיהארה אלא גם נוטל חלק פעיל בקידום רוח ההומניות. בית סוגיהארה ומנהלו סימונס "דווידוויצ'וס הפכו ליועצים ומעוררי ההשראה הגדולים של "הנוף הליטבאקי"

קטלוג בתי קברות ליטבאקיים

litvak-cemetery.info

כמה שותפים שהקדישו מזמנם ומכספם כדי לסדר את שרידי בתי הקברות היהודיים בליטא יסדו בשנת 2011 ארגון ללא מטרת רווח בשם "מצבה". לפי מייסדי הארגון אלכסנדר אברמנקו וסרגיי קובניץ, "אנו מאמינים כי יש לשמר את בתי הקברות היהודיים בליטא, מכיוון שהם העדים האחרונים של ההיסטוריה העשירה של יהודי ליטא, ומהווים חלק בלתי נפרד מהיסטוריה ותרבות של ליטא. זכרון לא צריך להיות חסר שם. דבר זה "תלוי בכס"

IT'S KAUNASTIC

facebook.com/kaunastic

kaunastic.lt

It's מפה זאת היא חלק מפרויקט אשר מציג היבטים שונים, "Kaunastic" מהווה והעבר של קובנה בפרסומים שונים ובאינטרנט. בין המסלולים הנוספים שפורסמו על ידי הצוות – "בדרכו של סוגיהארה" (ביפנית, אנגלית וליטאית), "מדריך הטעם" (באנגלית וליטאית) ו"ריבית חג המולד" (באנגלית) וכו

על הפרויקט

הנוף הליטבאקיי אינו מפה רגילה. זוהי השתקפוּתם של כמה עידינים, תרשים רב-שכבתי המחפש חיבור בין אנשים לרעיונות שלהם, בין ליטבאקיים לליטאים ואנשי קובנה אחרים, בין אז לעכשיו. זהו תרשים פתוח אותו כל אחד מוזמן למלא, לתקן, לה־תעמק בו ולשתף פעולה

בניסיונו להציג רבדים כמה שיותר מגוונים של היסטוריית קובנה כעיר בינלאומית ופתוחה, פגשנו שמות, מקצועות, מעשים, תאריכים, אירועים, תצ־לומים ורישומים רבים. הופתענו מכמות העובדות המרתקות, לפעמים אכזריות ולפעמים מאירות. לכן המפה הזאת היא רק ההתחלה

<div></div>	<div>אבני זיכרון </div>
שד' יאסוב 3 רח' מדיני 1 רח' מדיני 15 רח' דרבי אינקה 3 שד' יודינו 67 (Laisvės al. 67) Mikošų g. 1 Darbininkų g. 15 Vydūno al. 67)	
בנומית) שייך (Stolpersteine) העיגון של אבני זיכרון לאמן גרמני בשם נויטרס דמניג. הוא הכב הרחב מאלו של 60 אלף מטלים יזוכי קרבנות השואה ברחבי אירופה. קבוצה מס' ממים השמלים את מקום אמוניה של בניג ליטא במשחקים האולימפיים יצחק אגוליק, את ביתם והסנדוויץ של הצעירים צ'רנה פריצקוביצ'וניה ועיקב ליפשיץ, וגם ביתם של הרופא ולדימיר לורטון ואשתו רגינה	

- 44 הארכיון המחוזי של קובנה**

אל הארכיון היה הונפו עם אתם מחפשים מסמכים של בעלי רכוש קובנה שהולאם על ידי הסובייטים. בניין הארכיון מודרני וחדיש, אך לצורך העניין הוא בניי מעל מחתף של בית כנסת לשעבר. בית הכנסת נסדך בשואה הכיבוש הסר ביטוי כאשר החולל בעת כנסת אתר (הכנול) יספק את כל כל צרכי האוכלוסייה

- 45 בית כנסת השוטים**

בית הכנסת נבנה במאה ה-19 והולאם תוך כדי הכיבוש הסובייטי. מאוחר יותר שכן בבניין זה סדנאות קומיקה וטקסטיל של פקולטת קובנה לאקדמיית האמנויות בוילנה

<div></div>	<div>הפורט התשיעי </div>
כביש דז'ימיצ'ו 73 (Zemaičių pl. 73)	
הפורט התשיעי של במצר קובנה בקושי ניזוק במלחמת העולם הראשונה ושימש ככלא מאז שנת 1924. בזמן הכיבוש הסובייטי הראשון הוחזקו בו אסירים פוליטיים הממתינים להעברה למחנות עבודה. בבוא גרמניה הנאצית לליטא, הפך הפורט למקום הרג המוני. לפי השערות קטלו כאן הנאצים ומשפתי הפעולה המקומיים לפחות 30 אלף איש, רובם יהודים שהועברו ההה גמנו קובנה	
בשנת 1958 נוסד כאן מוזיאון. בשנת 1984 קמה אנדרטה לזכר קרבנות הפישים בגובה 32 מטר, "גיאת הפסל אדרי" נגס אמברוזיוס והאדריכלים דימיניס ברוויקס וויטאוטס זיילוס.	

- 38 בית העלמין היהודי באלך סוסט**

רח' ה' איר א' מינקובסקיו (H. ir O. Minkovskiu g.)

בחלקת אדמה צרה בין צוק אלקסטוס ושטח החברה דגני קובנה("נדחף בית הקברות היהודי") "Kauno grūdas" היחיד שפועל עדיון קובנה. הועברו על חלקם מהקברים מבית העלמין בוויילאמפולה

- 39 בית העלמין היהודי בוויילאמפולה**

זוהי בית הקברות היהודי הראשון בקובנה אשר נוסד ערך במאה ה-16 והפך באמצע המאה ה-20 לבית הקברות של הגטו. הוא נחרס תחת הכיבוש הסובייטי וחלק מהקברים הועברו לאלקסטוס. עדיון גם היום אפשר לראות מצבות ששרדו בשטח בית העלמין לשעבר, על הגבעה

- 40 בית העלמין הים בז'יליאקלינס**

בית קברות זה נוסד בקרבת שכונת אד'אוליס בשנת 1861 והא גדול והחשוב ביותר בקובנה. כאן קבורים המור דניאל דולסקי, האמן עיקב מסטבלום והרבה יהודים מפור"ם מימים אחרים. לאורך שנים רבות לא זכה בית הקברות לעניין מצד תושבי קובנה או עירייתה, ומצבו התדרדר מדי שנה. בשנת 2015 החלו עבודות שיקום ותיעוד בית הקברות ומי"ב דובצעונו בכוחות צוות מתנדבים בינלאומי

- 41 בית העלמין היהודי בפנמו'נה**

שכונת הנופש פנומובה מכילה בית קברות בלתי פעיל אשר הוקם בשנת 1710. כיום ניתן לראות שלוש מצבות בלבד. כל השאר קבורות מתחת לפני האדמה

- 42 גלריית חצר**

רח' א' אודישקיינס 91 (Ožėskienės g. 21)

בשעה שוויטניס יאקס חזר לליטא מהגירתו והתיישב בבית במרכז קובנה, הופתע כי כלאורה דבר אינו מקשר בין שכניו. אחרי שגבר בהיסטוריה החצר וגילה תמונת של מפחחות יהודיות אשר התגוררו פעם באותו המקום, העביר את הת"מ מנותו על קירות החצר כך נולדה לגריה תמונה הופעלת יבסבי היממה. מאז התפתחה קרבה מיוחדת בין שכני החצר

אובייקטים

- 32 החולים היהודי "ביקור חולים"**

רח' א' אק'טו 5 (A. Jakšto 5)

בית החולים נבנה באמצע המאה ה-19 במימון העירייה והקהילה היהודית, ומאז הורחב כמה פעמים. בתקופה שבין המלחמות, כשבוטלו ההגבלות הדתיות שאכפה ממשלת הצאר, קיבל בית החולים את השם "ביקור חולים". בית החולים העסיק מומחים מוכשרים במיוחד, בעלי מוני"ט טיין גם מחוץ לקהילה היהודית. מצערי כי בניין בית החולים שפעם העניק סיפולים ברמה הגבוהה ביותר עומד מזה שנים רבות מזחנה ומחכה לפשרה שתתקבל לבניו

- 33 בית האבות**

רח' ד' פושקוס 16 רח' סמילינינקו 16 (D. Poškos g. 16 / Smalininkų g. 16)

בניין זה, כמו שאר בניינים צעירים, נבנה על ידי הקהילה היהודית ומכספה. בית האבות לשעבר שומך את הגן בגלל עיצובו, כאשר חזיתו האחורית של בית כנסת

- 34 בית המשפט המחוזי של קובנה**

שד' יאסוב 103 (Laisvės al. 103)

הקמת בניין בית המשפט בן שלוש הקומות בשנת 1883 מומנה על ידי סוחר בעל הגילדה הראשונה איליה פומוקין, שהיה בעל הגלדה הראשונה. בית הכנסת נבנה בסגולה פתוחה על הקהילה והותת על יהודי קובנה. ובתורכה נמצאת אתר-רסה לתחשימים אלף עליו ליטאנאקים שתרגמו בשואה. בקומה היקפיים מרשימים ועיצוב יוצא דופן, הוא דוגמה אחת מתוך רבות המראות את תרבותם של היהודים לפני המצחית של קובנה. בשנת 1930 נרשם הבניין על ידי המדינה ועד היום מתרחשים בו הריגות דין

- 35 בית ספר לליטאים**

רח' שבי גרטרודוס 33 (Šv. Gertrūdos g. 33)

הסטרטויה הבניין מתחילה ערך במאה ה-18 וכוללת מגוון מאורעות. לאחרונה פועל בו בית ספר לאמנויות לתושבי קובנה הצעירים. במים 13-12 מרנץ 1927 ערך ליאן מועדון הספורט מכבי (קם בשנת 1920) לבילדות בילוי הראשון

הם נכנסים שולחן, לכן מנועו לבניין זה הוא מקום הגלדה של הגף שפורט. זה, על כך במשר לעובדי אורך ולתמיכה לוח חזקון.

- הפורט השביעי**

רח' ארתיבו 6 (Archyvo g. 6)

בשנת 1879 אישר קיסר רוסיה אלכסנדר השני את הצעת התנגת האבא שלו לכונת קבוצה מנוע אף בו לא כל ועל בדותות השולמו עד מלחמת העולם הראשונה, הפורטים של קובנה שייחקו תפקידים חשובים בהיסטוריה אחרי כך

הפורט השביעי הוקם בשנת 1890. בין המלחמות האדרי"כל הגשע ולדמיני דובנצקי התאים אותו למטרה חדשה – למשך לבתי לארכיון והפסא"ד המבוסס על בית הוזה אדם. כעבור תקופה לפייזליס

ביום 30 ליוני שנת 1941 הפך הפורט השביעי למחנה הריכוז בתוך המוזיאון. לדוגמה, במהלך החוליה אפשר לראות היטב את עיצוב אולם שירות הקוחות לשעבר. מחוץ א' אודישקיינס ניתן לראות את תקרי האחורי של הבנק, עליו חרוטה שנת הנהייה - 1924

- 31 בית הבריאות אוז'ה**

יום מרכז רפואה ספורטיבית קובנה, רח' ד' פושקוס 1 (Poškos g. 1)

ארגון הבריאות אח"ה הוא אחת הדוגמאות לקהילתיות ולגורו ההדדית של היהודים. קובנה פעל הארגון בבניין מרשים סגנון המודרניסטי ואף דקו רחרי ד' פושקוס, אשר היהו תרומה בעלת דרך לפמת התארגלות של קובנה.

- 19 אפרים אושרי**

(1914–2003)

אנדרטט שער גטו קובנה, רח' לינקובס א' א' קריקשצ'וניצ'ו (Linkuvos g. / A. Kriščiukaičio g.)

אפרים אושרי היה ממועט רבני אירופה ששרדו בשואה. בזמן היתיו בגטו קובנה הוא רשמי יומן, אותו החביא וכך שימר, כמו ששעה אברהם תורי. כאשר הסובייטים כבשו את קובנה ושחררו את הגטו, הרב ואשתו פרידה גריצ'וויצ'ה נסעו לרומא, שם פתחו ישיבה ליטומים ומאוחר יותר העבירה לקבדה. כעבור תקופה מיסוימה הוסקן אפרים אושרי לרברנת יוסד ישיבה בני ירק. בשנת 1959 הוציא את יומניו ומחשבר "Annihilation of Lithuanian Jewry, Responsa from the Holocaust".

- 20 יאן זווארטנדיק**

(1886-1976)

הקונסוליה הולנדית (כיום בניין המשמש מגוון מטרתו), שד' לייבסכא 42 (Laisvės al. 42)

קונסוליות הולנד פעלה בבניין המסומן במפה עד השנה 1928, כאשר נעוריו יאן זווארטנדיק, מנהל נציגות חברת קובנה, לקפולטר רק בשנת 1940 ופתח לע' Philips צמו משרד בבית אחר שגדרת לייבסכ. גיבור זה, אותו רבים הפיק עבור יהודים Mr. Philips Radio הכירו פשוט כבנינו הנסים על נפוש מפני השואה מיום 2400 יזיות לטרטוריות המרוחקות של הולנד - איי קוראסאו וטורינאס. מכיוון שהגנהה לשם התאפשרה רק דרך תחנות בניינים, פנה הולנדי אל קונסוליו פני צ'יאונאו סווינארה הבהעה להצניק לאנשים עם יזיות מעבר למדינתו (הארעל סווינארה למטה), מאוחר יותר חזר זווארטנדיק להולנד וחי באינדיהבן עד מותו בשנת 1976. הוכר כחסדי אומות העולם רק לאחר זמן

- 21 צ'יאונה סוגיאהרה**

(1900-1986)

בית סוגיארה, רח' ויידג'נסו 30 המלון "מטרפוליס", רח' דאוקטוס 21 (M. K. Ciurlionis g. 21, 30. S. Daukanto g. 21, Vaizganto g. 21)

אין הברוחות אמריות אם א עם התבצעה מפישה בין קוב" סול הלנד' י זווארטנדיק הגיל סווינארה, אשר הגיע לקר' בנה מהסליקני בשנת 1939. על כל פנים הצליחו הדיפלומט טים לאמא את פעילותם בתחילת מלחמת העולם השנייה, הקונסולה הפינית החלה להפיק מה שקרא" (יזיות חיים", כלומר אישורי מעבר דרך פני הנהרשים כדי להקנות תוקף לויזיות אל קוראסאו וטורינאס

- 22 בית הכנסת הוראלי בקוב"נה**

רח' א' אודישקיינה 13 (Ė. Ožėskienės g. 13)

לפני מלחמת העולם השנייה היו קובנה כמעט ארבעים בתי תפילה יהודיים. בית הכנסת הראשון שמוכר מקורות הרדס בשנת 1716 ופוקס ד' מרה. בשנת 1872 נבמרה בניית בית הכנסת הוראלי עם אלמנטים של בארוק, היחיד ששרי' בימינו. הבנייה התקיימה במימון לוי ברוך מינקובסקי, סוחר בעל הגלדה הראשונה. בית הכנסת נבנה בסגולה פתוחה על הקהילה והותת על יהודי קובנה. ובתורכה נמצאת אתר-רסה לתחשימים אלף עליו ליטאנאקים שתרגמו בשואה. בקומה היקפיים מרנשים ועיצוב יוצא דופן, הוא דוגמה אחת מתוך רבות המראות את תרבותם של היהודים לפני המצחית של קובנה. בשנת 1930 נרשם הבניין על ידי המדינה ועד היום מתרחשים בו הריגות דין

בית כנסת זה, אשר נבנה בסביבות שנת 1880. הפך אחרי המלחמה לבית אמנים. לאורך שנים פעלו כאן סדנאות הפי' סול של פקולטת קובנה לאקדמיית האמנויות בוילנה. בעת איון לאקדמיה צורך בבניין, לכן אין היא מטפלת בו ומצבו מתדרדר.

- 28 בית הכנסת החסידי**

רח' גינחוס 6 (Gimnazijos g. 6)

בית כנסת זה, אשר נבנה בסביבות שנת 1880. הפך אחרי המלחמה לבית אמנים. לאורך שנים פעלו כאן סדנאות הפי' סול של פקולטת קובנה לאקדמיית האמנויות בוילנה. בעת איון לאקדמיה צורך בבניין, לכן אין היא מטפלת בו ומצבו מתדרדר.

- 35 בית מרטיניאס**

רח' שבי גרטרודוס 33 (Šv. Gertrūdos g. 33)

הסטרטויה הבניין מתחילה ערך במאה ה-18 וכוללת מגוון מאורעות. לאחרונה פועל בו בית ספר לאמנויות לתושבי קובנה הצעירים. במים 13-12 מרנץ 1927 ערך ליאן מועדון הספורט מכבי (קם בשנת 1920) לבילדות בילוי הראשון

הם נכנסים שולחן, לכן מנועו לבניין זה הוא מקום הגלדה של הגף שפורט. זה, על כך במשר לעובדי אורך ולתמיכה לוח חזקון.

- 36 בית כנסת ז'יליאקלינס**

בשנת 1858 קם ברובוח צר שכונת ז'יליאקלינס בית כנסת בניי מעט. אחר כך הוא עבר שיקום ולפני כמה שנים התמקם מה סטרודיו ז'צילינס

- 30 כיום מוזיאון זואולוגי על שם טדס אייוונאוסקס.**

שד' יאסוב 106 רח' אודישקיינה (Laisvės al. 106 / Ožėskienės g.)

בתקופה שבין המלחמות היה זה אחד הבניינים המפוארים שגדרת לייבסכ, והפסא"ד המבוסס על בית הוזה אדם. כעבור תקופה לפייזליס חזיתו של הבנק (המועצות על ידי האדריכלים גרגוריו מזל ומיכה גרדזונצקי) והפסא"ד נחרסו בתחילת הכיבוש הסובייטי, אך אלמנטים של התקופה השנה עדיון נראים בתוך המוזיאון. לדוגמה, במהלך החוליה אפשר לראות היטב את עיצוב אולם שירות הקוחות לשעבר. מחוץ א' אודישקיינס ניתן לראות את תקרי האחורי של הבנק, עליו חרוטה שנת הנהייה - 1924

- 12 לאה גולדברג ׀ לייה גולדבר' רגייטה**

(1911-1970)

הגימנסיה העברית נ"יש שוואבה קובנה (כעת מרכז השרה תקצונית ע"ש המלך מינדאוגס), שד' קרליאוס מינדיאוג II (Karalius Mindaugo pr. 11)

אמנם התפרסמה כלאה גולדברג, אך בשלט הזיכרון שמה יוקו על בית הגימנסיה העברית על שם שוואבה רשע שמה ברבנות הליטאית. לייה גולדברגייטה (הגימנסיה נוסדה בשנת 1927 על ידי המחנך הנודע משה שוואבה, רבה למדו מספר אנשים חשובים, בינם הכישרוין שוואבה לא ליון (1925-206). ילידת קובנה רשמה יומן מאז ליון 10. ובה הדי כירה כי מטרתה היחידה היא להיות סופרת. אחריו סינם ל"י מודיה בגימנסיה למדה באוניברסיטת קובנה, מאוחר יותר בברמניה, ובשנת 1935 התיישבה יחד עם אמה בתל אביב בזמן חייה בישראל לא רק הפכה לאחת המשוררות המפור"ם סמות ביותר, אלא הוסיפה לתרגם לעברית יצירות של טולסט' טרי, שייקספיר, איבסן וסופרנים קלאסיים אחרים, וכך רכשה לצמצמה תואר בלתי רשמי של שגרירת התרבות האירופאית.

- 13 חיים נחמן שפירא**

הגימנסיה הראילית העברית קובנה, רח' הגימנסיה למוזיקה על שם ״ אטואליס, רח' קסטוצ'ו 85 (Kestučio g. 85)

בנו של הרב הראשי של ליטא אברהם דב-בער שפירא (1870-1943), קיבל חיים נחמן שפירא בשנת 1926 תפקיד של לאש מחלקת מייטולוגיה באוניברסיטת קובנה. כמו כן לימד בגימנסיה הגדולות והחדשניות ביותר במדינה, במחלקת הראילית העברית קובנה, בשנתיה עובד על ידי ארביטוס ברוך קלינג. בין תלמידי הגימנסיה היה גם האמן בלאטאס

- 14 רב זלמן אוסובסקי**

רח' ז'ורבארקו (Jurbarko g.)

לא רחוק מתחנת התחברה הצבירית ברחוב יז'ורבוקו עומד

- 15 משה הופמקלר**

Charlie Pizza, מעדטת "מטרפוליס", כיום שד' לייבסכא 68 (Laisvės al. 68)

באר שפפחת הופמקלר המוזיקלית הולפילאי עברו מוול' לה כדבועשה לברה הארנית, אחד האחים, משה, מה תת' חול' לילת לא אחת מסעדת "מטרופוליס". לילי התמזרת את הפועי' זמרים כמו דניאל דולסקי וטאטאנס שבאינוסקט, והקונצרטים שדרדו לילה לילה הצליחו להיכנס פינמה על ידי רשות הרדיו שנוסדה בקובנה בשנת 1926

בגטו קובנה משה הופמקלר הקים תזמורת בת 40 מוזי' קאים, ולאחר מכן הועבר למחנה הריכוז דבאו. אחרי יותר לחמה הגורגור בארץ, שם גם ניצח תזמורת, ומאוחר יותר עבר למינכן

- 22 קזיס גרינובינה**

בית נשיא ליטא ההיסטור, רח' ויליאוס 33 (Vilniaus g. 33)

קזיס גרינובינס, נשיא מדינת ליטא השלישי והאחרון שנב" חר באופן דמוקרטי, פרש מחדים צביריים כאשר אנטאנס חרד המנוחה לבית אמנים. לאורך שנים פעלו כאן סדנאות הפי' סול של פקולטת קובנה לאקדמיית האמנויות בוילנה. בעת איון לאקדמיה צורך בבניין, לכן אין היא מטפלת בו ומצבו מתדרדר.

- 29 בית כנסת ז'יליאקלינס**

בשנת 1858 קם ברובוח צר שכונת ז'יליאקלינס בית כנסת בניי מעט. אחר כך הוא עבר שיקום ולפני כמה שנים התמקם מה סטרודיו ז'צילינס

- 30 כיום מוזיאון זואולוגי על שם טדס אייוונאוסקס.**

שד' יאסוב 106 רח' אודישקיינה (Laisvės al. 106 / Ožėskienės g.)

- 23 קיפרס פטראוסקס ואלנה פטראוסקיינה**

מוזיאון המוזיקה הראילית על שם מ' וק' פטראוסקס, רח' ק' פטראוסקס 31 (K. Petrauskio g. 31)

זמר אופרה קיפרס פטראוסקיה היה נערץ בטירוף קובנה בין המלחמות. הרחוב בו היא התגורר קיבל את שמו עוד בימי חייו. באביב 1942 קיבלה הזמר ואשתו אלנה בייחם דיוט, אותה החילו מהגטו. בשנת 1947 פגשה נדה פומנצ'ה את משפחתה, ובמשך הפכה גם היא להיות כנרית. קיפ' רס פטראוסקס אלנה פטראוסקיינה הוכרו כחסדי אומות העולם. בשנת 1999

- פטרס באובליס**

בית היתומים, כיום בית חולים שיקומי לילדים "ילופ' שליס", רח' לופשל' 10 (Lopšelio g. 10)

פטרס באובליס היה רופא ילדים שניהל בית יתומים בקר' בנטו קובנה. בין השנים 1942-1944 שימש בית היתומים כמקלט זמני למשפר תינוקות וילדים ממוצא יהודי שחולצו מהגטו והמשיכו למחבוא בבתי תושבי קובנה. דבר זה נודע רק למעטים מעובדי בית היתומים עליהם יכל באובליס לסמוך באופן מלא. הרופא המוכשר והנאהב מת בתאונת מטוס בשנת 1973, ואחריו מותו זכה לתואר חסיד אומות העולם. שלט לזכר נבחרתו נמצא היום על חזית בית החולים. לילדים שפועל במקום בית היתומים

- סופיה בינקיינה וקזיס בינ' קיס**

רח' יודינו 45 (Vydūno g. 45)

סופיה בינקיינה (1902-1984) הייתה מתורגמנית ועיתור' נאית, וגם עזרה לבעלה הסופר קזיס בינקיס. בתקופת מל' חמת העולם השנייה קיבלה דירחם את הכינוי הסודי" מלון היהודים", שהרי עצרו בה אנשים רבים שהתחבאו ומגלסו מהשואה. נברת בינקיס עודדה את כל חבריה ונציגי האלי"טו של קובנה. בשנת 1967 הייתה בין הליטאים הראשונים שהוכרו כחסדי אומות העולם. באותה השנה פרסמה ספר "יזיכרונת אספפה משרדיו היהודים בשם יל'חמיים ללא נשק ביולי 1945 חזרה לארץ"

דמויות

- 1 אברהם מאפו**

(1808-1867)

רח' א' מאפו (A. Mapu g.)

אברהם מאפו, שנולד בסלובודקה (כיום - ויליאמפולה), נחשב לסופר הראשון שכתב בעברית. את כתביו יצר קורב לוראי' בעוד הוא יושב בצרף' על גבעת אלקסטוס, והיא מקום גביעות רומנטיות פופולרי בין ליטאקים יצעי רים דאז. ספריות מאפו שפפתוהו בשנת 1906 ברח' א' אודישקיינה נחרסו בזמן מלחמת העולם השנייה. שמו של הסופר ניתן לרחוב בעיר העתיקה בשנת 1919. השם הוחלף בזמן הכיבוש הסובייטי והשלטן רח' א' מאפו' הוחזר בשנת 1899. בית רבוח הוה, בו ביתו ועמלת מחלקת ספרות נוסדו ומוקיה על הספרייה הצבירית על שם ו' קודריקה, תל' קיימי לתחילת המאה ה-20 שיפועת של חברת "עזרה" לנד" קיימה הרבוח זה, בבניין בית הכנסת שבוך היום מכור פידיון "Apžvalga" קה, רווחה ותרבות, וגם פרסם העיתון "קירה". כל זה מגויזן בשלט זיכרון המוחזק על מני הבניין

- 2 יצחק אלחנן ספקטור**

(1817-1896)

בית היתומים היהודי לשעבר, רח' ״ גרוודז'ו 25 (J. Gruodžio g. 25)

ההוגה הנודע הרב ספקטור, ששיירת כרב הראשי של קובנה מאז שנת 1864. זכר לכבוד רב בין יהודי האימפריה הרו' סות. הוא שמש על קשרים עם רבנים אחרים ברחבי אירופה והפגין עניין רב במצבם של החלוצים בפלסטין. אחרי מותו מוסדות רבים בעולם נקראו על שמו. בקובנה ניתן שמו של יצחק אלחנן ספקטור לבית יתומים

- 3 לדוויג זמנהוף**

בית כנסת לשעבר, כיום המכון ליחסי המשפחה, רח' ל' זמנהוף 9 (L. Zamenhofo g. 9)

יצר את ספרנטו חי' במקומות רבים באימפריה הרוסית, ובתקופה פגש את אשתו נילי, קלה זינברניק. אביה מימן את יצחק לימוד האספרנטו הראשון, ובתקופה שבין מלח' מות ניחן שמו על זמנהוף לרחוב בו גרה השפוח זינברניק. מקורות מסומים טוענים כי גם התנתה הוצעת הרב קיימה הרבוח זה, בבניין בית הכנסת שבוך היום מכור פידיון "אי אפשר לטיי' בו

- 4 הרמן מינקובסקי**

(1858-1931)

רח' ה' איר א' מינקובסקיו (H. ir O. Minskovskiu g.)

הידענים כי בניסיעתכם באחד הרחובות של קובנה אתם יכולים להתקרב אל תורת היחסות. היר הרמן מינקובסקי, שנולד באלקסטוס, היה אותו המרצה שהאמין ברעיונותיו של הסטטוסט על אלברט איינשטיין. לעונת זאת אחיו אוסי קר התמחה ברופאה, ועד היום חוקרים צעירים שהישגיהם במחקר הסוכרת יוצאים מן הכלל